

Posudek diplomové práce:

Jiří DUŠEK, *Spolková činnost v okrese Chrudim od vydání spolkového zákona do roku 1949.*

Filosofická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Ústav archivnictví a pomocných věd historických, České Budějovice 2010, 184 stran.

Spolková činnost patřila mezi významné fenomény českých dějin a zvláště po skončení Bachova absolutismu se rozvíjela značným tempem a ve značném rozsahu. Přesto není dosud zmapována dostatečně. Proto lze jen přivítat práci Bc. Jiřího Duška, který se rozhodl zpracovat spolkovou činnost na území bývalého okresu Chrudim.

Práce se skládá celkem z devíti kapitol, včetně Úvodu a Závěru. V Úvodu (s. 8 – 12) představil autor svůj záměr, objasnil kritéria pro výběr spolků, kterým věnoval důkladnější pozornost, podal charakteristiku a zhodnocení pramenů i použité (nebo spíše existující) literatury a nakonec přiblížil i strukturu své práce. V další krátké kapitole stručně představil oblast Chrudimska a poté přiblížil historii Chrudimi a okolí od nejstarších dob až po současnost (s. 13 – 20). Čtvrtá kapitola (s. 21 - 28) je věnována spolkovému zákonodárství od konce 18. stol. přes spolkový zákon č. 134 z roku 1867 až po situaci mezi léty 1918 až 1948 a dobu po únoru 1948. Jádrem práce tvoří pátá kapitola, zaměřená již na vlastní spolkovou činnost na Chrudimsku (s. 29 - 66). Na základě údajů spolkového katastru v ní autor sledoval dobu vzniku a zániku spolků a charakterizoval jednotlivé typy spolků, rozdělené do 22 skupin, všiml si i otázek členství. Především však připojil tabelární přehled všech spolků, které na Chrudimsku existovaly v době druhé poloviny 19. a první poloviny 20. století, vytvořený na základě spolkového katastru (s. 42 - 66). Kromě názvu spolku a příslušné lokality přehled zachycuje datum jeho vzniku, rok zániku, délku činnosti, průměrný počet členů a jejich souhrnnou charakteristiku.

Další části diplomové práce se zaměřují na spolkovou činnost a konkrétní spolky v několika zvolených lokalitách chrudimského okresu – Chrastí (s. 67 – 87), Heřmanově Městci (s. 88 - 97) a Hlinsku (s. 98 – 107). V každé kapitole autor vždy představil příslušnou lokalitu a její stručné dějiny, uvedl informace o tamních spolcích (bohužel převážně formou prostého výčtu se základními statistickými údaji) a poté vylíčil na základě dochovaného materiálu, příp. s přihlédnutím k dalším zdrojům, příslušné spolky – hned tři ochotnické spolky v Chrastí, studentský spolek Rudolf Pokorný v Heřmanově Městci a dělnickou jednotu v Hlinsku. Jejich působení sledoval v několika etapách podle jejich vnitřního vývoje od vzniku až do zániku či rozpuštění, připojil i tabelární přehledy předsedů a jednatelů.

Výsledky své práce shrnul Jiří Dušek v Závěru (s. 108 – 110), současně se pokusil vysledovat i některé rysy, které byly sledovaným – byť různorodým – spolkům společné. Přes tuto různorodost však vykazovala spolková činnost skutečně některé shodné rysy.

Poněkud nezvykle připojil J. Dušek ke své práci i německé resumé (s. 111 – 113), dále nechybí seznam pramenů a literatury (s. 114 – 116) ani seznam zkratk (s. 117). Cennou součástí práce představuje rozsáhlý místní rejstřík k tabelárnímu přehledu spolků (s. 118 – 132), který podává přehled o spolcích v jednotlivých lokalitách. Následuje celkem 56 příloh (s připojeným seznamem na s. 133 - 134), mezi nimiž je hlavně 49 grafů, sledujících především vznik a zánik jednotlivých typů spolků a jejich počet, průměrnou délku činnosti a průměrný počet členů, dále tabulky s přehledy divadelních představení, pořádaných ochotníky v Chrastí sdruženými v jejich spolcích v letech 1861 až 1949, fotografie archiválií (spolkového katastru a materiálů dvou spolků) a schematická mapa Chrudimska. Přílohy jsou zpracovány velmi pečlivě, jen by bylo vhodné doplnit na ně odkazy do textu a více je tak s ním propojit.

Zpracování spolkové činnosti v rozsáhlejší oblasti má své výhody i nevýhody – z jedné strany umožňuje vytvoření souhrnnějšího pohledu na tento fenomén a poznání celého

širokého spektra spolkové činnosti a její různorodosti, ze strany druhé znemožňuje detailní postihu činnosti jednotlivých spolků, kterému ovšem mnohdy brání i nedostatečná pramenná základna. Jiří Dušek se ve své práci pokusil nejen o „zmapování spolkové činnosti“, které bylo cílem a zadáním jeho práce, ale i o detailní vhléd do alespoň některých spolků. Jejich výběr, který by se mohl zdát náhodný, přitom zdůvodnil v Úvodu. Jistě by bylo možno vybrat i další spolky, pak by ale diplomová práce musela výrazně přesáhnout obvyklý rozsah. Cenné by také bylo sledovat, jak byly spolky vnímány okolím, pokusit se o důkladnější zkoumání sociálního skladby členské základny, i to by ale již přesáhlo cíle, které si J. Dušek kladl. Pro další práci v tomto směru má však otevřenou možnost. Lze také doufat, že se objeví i jiné práce, věnované konkrétní oblasti, aby bylo možné provádět příp. komparaci.

Práce má jasnou a přehlednou strukturu i dobrou formální úroveň, autor nezatížil text přílišným množstvím chyb či dalších formálních nedostatků. Diplomová práce Bc. Jiřího Duška představuje zajímavý příspěvek ke zkoumání spolkové činnosti v českých zemích, který otevírá možnosti dalšího zpracování. Nezbývá než konstatovat, že rozhodně splňuje nároky kladené na tento typ prací, proto ji ráda doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat stupněm **v ý b o r n ě**.

V Praze dne 26. srpna 2010

Doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc.